

צועדים בעקבותינו

טיולים ומחשבות
לזכרו של יובל גוטפריד

שכונן ותיקים

לזכר יובל גוטפרוינד

שכוננה ותיקה שוכניה נטועים בזה
עשורים.
רבים מהם באו מלכנון.
כך כתוב על האבן החותמת את ביתם
שכלל לא כחרו לגור בו.
שאינם מפירים אותו.
אפשר לקרא למקום שכונן ותיקים.
בשקט הזה קשה להאמין שהותיקים האלה
הם בסוף הכל בני תשע עשרה, עשרים, עשרים ואחת –
שקט מדי.
מהם שכנים גם לפני שהקצו להם גוש וחלקה
כמו שמקצים במשרדי הרשויות
ואחרים שהצטרפו בלי שהכירו את דרי השורה –
כלם שלמו מחיר מלא. אין הנחות למי שעבר לכאן
לתמיד.
בני תשע עשרה, עשרים, עשרים ואחת,
ואין מוסיקה קולגית, לחשושי אוהבים
חריקת בלמים של מכוניות מאחרות לשוב.
שקט. שקט מדי.
זה מבלבל. עשרים ועוד שנים הפכו את המקום
לשכונן ותיקים.
וכבר קמו שכונות חדשות שאין בהן עדין נגון ברושים ברוח
בכלן תמצא שההפרש בין המספר המציין שנת לדה
והמספר המעיד
על הסוף או על האין סוף –
תמיד כל כך דומה.
תשע עשרה, עשרים, עשרים ואחת
לעתים תראה תוצאה אחרת. שלוששים ומשהו, ואף יותר.
ותהרהר. אולי שליח השגחה תחתונה.
שהרי ההשגחה העליונה לא הצליחה באמת להשגיח.
השכוננה הזאת ותיקה.
ודריה שרויים בחיק סוד אפל של נעורי נצח –
שנתגלה להם בטרם עת.
ופני המבקרים כגזעי עצים עתיקים,
נוטפי שרף מחריצים שעשה בהם הזמן.
ועשו בהם הזכרונות.

יובל נפצע אנושות ברמת הגולן ביום ששי, 29 באוקטובר 1982. מאז לא שב להכרתו. הוא נפטר ביום שלישי, 2 בנובמבר 1982.

בשער השני מופיעים תיאורי הטיולים שערכנו. בכל פרק מצורפת מפת המסלול בו צעדנו ולצידה רשימת האתרים הבולטים ותיאור המסלול. בכמה מן הפרקים כלולים דברים שנאמרו במפגש הסיום של אותו טיול על יובל, והסברים היסטוריים על אתרים לאורך המסלול. דברים אלה מופיעים בשם מי שאמר או כתב אותם. כאשר שמו של הכותב אינו מופיע משמעו שהדברים נכתבו על ידיו או נוספו בידי עורך הספר משה גלעד.

הספר עתיר תצלומים. רובם צולמו בידי המשתתפים בטיולים. הם מבטאים היטב את האווירה המשפחתית ששררה באותן שבתות סתויות. בכמה מקרים מופיעים בספר צילומי אתרים ממקורות אחרים. רצינו לשמור על איזון בין הטקסטים לבין התצלומים. נמנענו מלהפוך את הספר לאלבום תמונות משפחתי. זו הסיבה שאחדים מן המשתתפים לא ימצאו עצמם לצערנו בתצלומים. רבים מן הצילומים בספר צולמו על ידי חברינו דוד צימרמן (פקסה) ורותי קפלן. אנו מודים להם על כך. אנחנו מקווים שכל מי שיעיין בספר, או יקרא בו, ייזכר במה שחווה בטיולים האלה.

אין לנו חלילה יומרה ליצור ספר גיאוגרפיה או ספר שמציג את ההיסטוריה של האזורים בהם טיילנו. שתי המטרות שעומדות בפנינו הן להציב יד לזכרו של יובל ולסכם פרק בחייו, בחייו של יוסי כוהל ומשפחתו ובחייהם של חברינו ושל חבריו של יובל, שליוו אותנו בעשרות השנים בהן קיימנו את המפעל הזה. עם זאת, כל מי שיחפש רעיון לטיול ברכב או ברגל ימצא בספר מגוון הצעות. זו בדיוק המורשת של יובל כפי שאנו רואים אותה עד עצם היום הזה.

הפקדנו את עיצוב הספר בידיהם האמונות של העורך משה גלעד והעורך הגרפי ז'קי לוי. אנחנו אסירי תודה על עבודתם.

אנחנו מלאי תקווה שהעיון בספר יעורר אצל כל אחד מכם זכרונות נעימים.

זמן קצר אחר כך, בחיפוש אחר דרכים להתמודד עם הכאב ולהנציח את הזיכרון, הבנו מהי הירושה שיובל הצעיר הותיר לנו. כבר אז, לפני 35 שנים, הבנו שהדרך הנכונה לזכור אותו היא בטיול. הבנו שיובל הותיר לנו את אהבת הארץ, ואהבת הטיול בשביליה.

כך יסדנו מסורת: בכל שנה קיימנו לזכרו טיול. במשך 35 שנים השתתפו בטיולים מאות חברים שלנו ושל יובל. הגיעו משפחות ידידים ובוגרי חוגי הסיירות על שם נחמיה כהן. יוסי כוהל ארגן את הטיולים. בשנים הראשונות עשה זאת כמנהל ומדריך חוגי הסיירות. לאחר שסיים את תפקידו המשיך לעשות זאת, כידיד יקר של משפחתנו.

בשנים האחרונות התלבטנו בשאלה כמה זמן ראוי להמשיך ולקיים את המפעל הזה. בשנה שעברה החלטנו שהטיול ה-35 יהיה האחרון בסדרה. בד בבד עם ההחלטה על נעילת מסורת הטיולים עלה הרעיון להוציא לאור ספר, שמסכם את המפעל כולו.

אילו חשבנו על כך בשנים הראשונות היינו שומרים בצורה מסודרת יותר דברים שנאמרו בכל אחד מן הטיולים. אגרנו קצת במפוזר חוויות מיוחדות, תמונות אופייניות ודברים שנשאו חברינו במפגשי הסיום על האתרים במסלולי הטיול ועל יובל. תיאורי הטיולים אינם אחידים. בכמה טיולים נשמרו הדברים המקוריים שנאמרו ובאחרים ביקשנו מחברים לשחזר ולכתוב מחדש דברים שאמרו. אנחנו אסירי תודה ליהושע בן אריה, לערן דולב, לאורי זהבי, למריקו צוגיטה, לדני רובינשטיין (קוצ'קה) וליגאל שפי על שנענו לאתגר הזה. אנחנו מודים ליהודה זיו, חוקר ארץ ישראל, שהעמיד לרשותנו דברים שכתב.

הספר מחולק לשני שערים. בראשון מופיעים דברי הקדמה. פרקים אלה מציגים את יובל, את מפעל הטיולים ואת בית נחמיה ומבהירים את הקשר החם שנקרם בין יובל לבית נחמיה. בחלק זה מובאים גם דבריה של עמיה ליבליך, על השכול בכלל ועל הדרך בו אנו זוכרים את יובל. דבריה נאמרו בטיול שציין 25 שנים למותו.

רעיה וחנוך, יורם ודני גוטפרוינד

אוקטובר, 2017

על יובל

יובל נולד בירושלים ב-2.6.1963. הוא למד בבית הספר היסודי "רחביה" בירושלים, המשיך בבית הספר התיכון "גימנסיה רחביה" והיה חבר בתנועת הצופים בשבט "מצדה". הוא התגייס לצה"ל באוקטובר 1981, ונפצע ביום ששי ה-29.10.1982 בעת אימונים בחטיבת "גולני" לקראת פעולה במסגרת המלחמה בלבנון. יובל נפטר ביום שלישי ה-2.11.1982 מבלי ששבה אליו הכרתו.

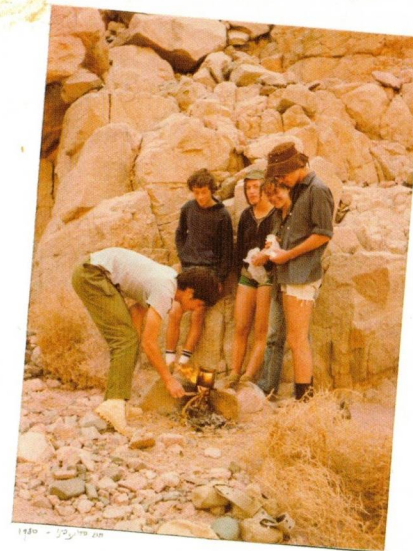
יובל עשה דברים ביסודיות, ברצינות ובהתמסרות. בשל אותה התמסרות הפכו תחביביו לאהבות חייו. הוא אהב את החי והצומח, הוא אהב את שבילי הארץ ונופיה והוא אהב את עברה של הארץ הטמון בעתיקותיה.

בשל אהבתו את החי והצומח היה למקצוע הביולוגיה מעמד מיוחד במסגרת לימודי. העניין שהוא מצא בעולם החי והצומח בא לידי ביטוי גם מעבר ללימודים בבית הספר. בחוגים לנוער שוחר מדע ובכוחות עצמו, נדחף על ידי סקרנותו, הוא העשיר והעמיק את ידיעותיו בתחום זה. בבית - אסף צדפים ומאובנים וגידל בעלי חיים שונים, בחוץ - בכל יציאה אל הטבע היה מחפש ומתבונן בבעלי חיים מזדמנים. אפילו במכתבים מן הגולן ומלבנון, בתקופת המלחמה, לא שכח להזכיר את החי והצומח הסובב אותו.

בשל אהבתו את שבילי הארץ ונופיה הפך "בית נחמיה", המרכז הירושלמי לחוגי סירות, לביתו השני. יובל טייל הרבה בשנים האחרונות לחייו, במסגרת חוגי הסיירות ולפעמים עם חבר או שניים. הוא נהג להתכונן לטיולים אלה ביסודיות ולסכם אותם ביומן טיולים אשר ניהל. אותו יומן, אשר התגלה לנו רק אחרי מותו, מכיל פרטים רבים על מסלולי טיולים, תרשימים, נקודות ציון של מקומות ותאורי שבילים. בשל אהבתו לטייל, ויתר יובל על נסיעה לארה"ב עם משפחתו בקיץ שלפני גיוסו לצבא, והעדיף להישאר כאן ולהקדיש את רוב זמנו לשוטטות בארץ.

יובל רצה להנחיל את אהבתו לטייל גם לאחרים. הוא הדריך בהתנדבות נערים בשכונה ירושלמית ביסודות הניווט והטופוגרפיה ועל כך זכה להערכה ולציון לשבח מטעם "בית נחמיה".

בשל אהבתו לעתיקות הארץ הפכה הארכיאולוגיה לאחד מעיסוקיו המרכזיים. בחופשים הארוכים הצטרף למשלחת חפירות בקדש-ברנע ובתקופת הלימודים הקדיש ימים חופשיים רבים לעבודה בחפירות או לסיוור במסגרת סקר הנגב. לעיתים, כאשר הזדמן סקר ארכיאולוגי מעניין במיוחד או חפירת בדיקה קצרה, ביקש שחרור מיוחד מבית הספר ובגלל יחסו הרציני לנושא, הדבר תמיד ניתן לו. יובל היה בקי בנושאי החפירות בהן השתתף ונהנה מן העובדה שחברי המשלחת התייחסו אליו כאחד משלהם.

1. פא. חכר אכ
 2. אכא
 3. אכא
 4. אכא
 5. אכא
 6. אכא
 7. אכא
 8. אכא
 9. אכא
 10. אכא
 11. אכא
 12. אכא
 13. אכא
 14. אכא
 15. אכא
 16. אכא
 17. אכא
 18. אכא
 19. אכא
 20. אכא
 21. אכא
 22. אכא
 23. אכא
 24. אכא
 25. אכא
 26. אכא
 27. אכא
 28. אכא
 29. אכא
 30. אכא
 31. אכא
 32. אכא
 33. אכא
 34. אכא
 35. אכא
 36. אכא
 37. אכא
 38. אכא
 39. אכא
 40. אכא
 41. אכא
 42. אכא
 43. אכא
 44. אכא
 45. אכא
 46. אכא
 47. אכא
 48. אכא
 49. אכא
 50. אכא
 51. אכא
 52. אכא
 53. אכא
 54. אכא
 55. אכא
 56. אכא
 57. אכא
 58. אכא
 59. אכא
 60. אכא
 61. אכא
 62. אכא
 63. אכא
 64. אכא
 65. אכא
 66. אכא
 67. אכא
 68. אכא
 69. אכא
 70. אכא
 71. אכא
 72. אכא
 73. אכא
 74. אכא
 75. אכא
 76. אכא
 77. אכא
 78. אכא
 79. אכא
 80. אכא
 81. אכא
 82. אכא
 83. אכא
 84. אכא
 85. אכא
 86. אכא
 87. אכא
 88. אכא
 89. אכא
 90. אכא
 91. אכא
 92. אכא
 93. אכא
 94. אכא
 95. אכא
 96. אכא
 97. אכא
 98. אכא
 99. אכא
 100. אכא

[illegible]

בימון של יובל, שהוזכר כבר למעלה, מופיע תיאור של סקר ארכיאולוגי בהר שגיא, בו השתתף באוגוסט 1980. אחרי תיאור מפורט של הדרך למקום, הוא כותב: "כשהגענו להר שגיא התברר לנו שכבר התחילו לבנות עליו מנה צבאי. עקפנו אותו מצידו הדרום-מערבי של ההר וצפינו על יובלי ואדי קוריה ועל רמות שגיא בדרום. משם ירדנו בדרך עפר קשה לכוון מערב וסקרנו מספר אתרים קטנים ולפנות ערב גילינו בנקודת ציון 1134.9712 בור מים ביצני בסלע, אליו יורדות מדרגות ותקרתו מואצקת על ידי שני עמודים גדולים. למחרת בבוקר, אחרי שנה על גדת הואדי, סקרנו אתר נבטי הנמצא בצוויית שבין הר שגיא והר נס. בדרכנו במצדה הגענו להצטלבות דרכים מדרום למעלה ערוץ ומשם המשכנו בדרך היורדת במל נקרות בקטע זה פגשנו עדר צבאים. בהמשך הדרך רואים את ההרים היוצרים את המצוק הדרומי של מכתש רמון ואת הר פיטם. זהו הר כפתור עשוי מאיר רק ובהיר ורק אלקו העליון הוא צור שמור. אחרי תצפית על הר פיטם מצאנו את מצנו במצדה על כביש מצפה רמון - הערבה"

הספר של הארכיאולוג גדעון אבני המסכם את הסקר בהר שגיא הוקדש לזכרו של יובל.

**פרופ' אפרים שטרן, עורך האנציקלופדיה
החדשה לחפירות ארכיאולוגיות בארץ
ישראל, כתב בהקדמה למפעל זה:**
"ככל עורך אני סקרן לדעת למי אני עמל.
על פי התגובה וההדים להופעתה של
האנציקלופדיה הקודמת כבר ידעתי עד
כמה דרושה האנציקלופדיה החדשה לכל
העוסקים בעברה של ארץ ישראל ולכל
חוקרי תולדותיה. אולם לעניין זה גופו
יש לי מעין זיכרון פרטי הקשור דווקא
באוהבי תולדות ארץ ישראל שאהבתם אינה
אומנותם. זה שנים רבות מלווה אותי דמותו
של נער צעיר שהכרתי, יובל גוטפרינד
שמו. יובל ז"ל ידע, כמעט בעל פה, את כל
תוכנה של האנציקלופדיה הקודמת. הוא
נפל על משמרתו בעודו צעיר לימים. לזכרו
ולכל הדומים לו, צעירים כקשישים, אני
מקדיש את חלקי במפעל זה."

זאת מסכת האהבות והעיסוקים בהם עוצבה אישיותו של יובל לפני גיוסו לצבא. לכן אפשר להבין מדוע הייתה משאת נפשו לשרת ביחידת שדה. הוא קיווה שבכך יוכל להמשיך ולעשות חלק מן הדברים שאהב גם במסגרת שירותו הצבאי. כך אפשר להבין מדוע חרב עליו עולמו, כאשר אחרי מספר ימים בחטיבת "גולני" ואחרי בדיקה רפואית אחת הוא הועבר למשטרה הצבאית. יובל התחיל אז במאמץ בלתי נלאה, בתמיכה שלנו ושל כל ידידיו הקרובים, לחזור לחטיבת "גולני". בינתיים הוא גמר בסיס טירונים וקורס שוטרים במשטרה הצבאית והיה אמור לצאת לקורס מ"כים. אז באה ההודעה שאפשרה ליובל לחזור ל"גולני". הוא לא חשב פעמיים ולנו היה נדמה שאז, כאשר הגיע הביתה עם הבשורה הזאת, הוא חיך לראשונה אחרי מספר חודשים.

יובל התחיל את בסיס הטירונים ב"גולני" מן ההתחלה ועבר את כל הקשיים בשמחה ובסיפוק של הישג. בסוף תקופת הטירונות התחילה המלחמה, הוא צורף לגדוד ועד מהרה מצא את עצמו בלבנון. הוא לא אהב את המלחמה אבל הוא אהב מאוד את היחידה בה שירת. זאת הייתה אהבתו האחרונה של יובל והיא נקטפה באיבה, יחד עם כל אהבותיו האחרות, על ידי כדור בודד באימון הגדוד בחושינייה.

מפעל הטיולים

חבריו של יובל, שביקרו בביתנו לאחר מותו, סיפרו על אהבת הטיולים שלו ועל החוויות המשותפות שחוו כאשר טיילו יחד. רצינו לגעת ביובל בעזרת מה שאהב והחלטנו לארגן, יחד עם חבריו, טיול באזור בו נהגו לשוטט. חבריו של יובל תכננו מסלול הליכה, שעיקרו ירידה במעלה בני המושבים באזור עין-גדי (ראה מפה). הם שכרו במזרח ירושלים אוטובוס ויצאו לדרך. באותו טיול השתתפו כמה עשרות חברים שלנו ושל יובל. בירידה לדרך עפר, ליד תקוע, סירב הנהג להמשיך בדרך שלא נראתה לו כמתאימה לאוטובוס. אנחנו חשבנו אמנם אחרת, אבל לא הצלחנו לשכנע אותו. כך נוספו למסלול ההליכה שלנו כחמישה קילומטרים בחום כבד. כאשר ירדנו סוף סוף במדרון התלול ובשביל המתפתל של מעלה בני המושבים היו המבוגרים בינינו תשושים. בסופה של אותה ירידה סבלו כמה מאתנו מהתייבשות קלה וערן דולב, ששימש אז עדיין כקצין רפואה ראשי, נאלץ לעבוד.

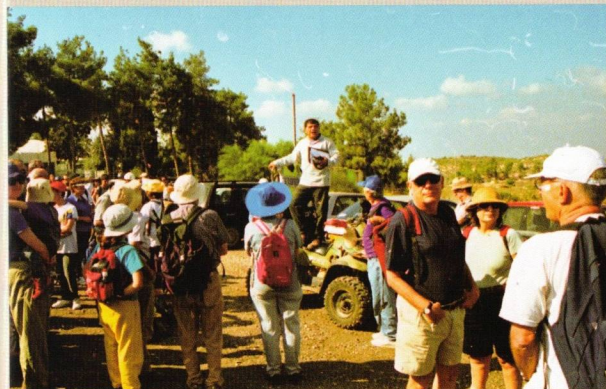
למרות הקשיים שחווינו, בסיומו של אותו טיול חשבנו שזאת דרך מתאימה לזכור את יובל. פנינו ליוסי כוהל. הכרנו את יוסי כאשר ביקר בבית החולים, בעת שישבנו ליד מיטתו של יובל מחוסר ההכרה. הצענו לו לארגן, במסגרת "בית נחמיה", טיול שנתי לזכרו של יובל. הקמנו גם עמותה - "יד ליובל" - שניהלה קרן כדי לממן את המפעל הזה.

יוסי הסכים להצעה בהתלהבות ונרתם למשימה במרץ האופייני לו. התכנון והארגון של טיולי הזיכרון ליובל הפכו לחלק ממפעל חייו והוא שיתף בו את כל בני משפחתו. תחילה הייתה זו רק זיוה, שעמדה תמיד לצדו ואתנו. ילדיהם נולדו באותה תקופה, בין טיול לטיול - דותן ב-1985, מעיין ב-1986, עלמון ב-1990 וענבר ב-1993. הם השתתפו בטיולים כתינוקות וכלידים וכשבגרו עזרו לאביהם בארגון אינספור הפרטים שטיולים כאלה מחייבים.

בשנים הראשונות התקיימו הטיולים במסגרת הפעילות השגרית של "בית נחמיה". החניכים יצאו עם המדריכים שלהם ביום ששי אחרי הצהריים לאזור הטיול. הם תרגלו ניווט בשטח ולנו בשטח הכינוס כדי להמתין לתחילת הטיול שלנו. כאשר הגענו לשם בבוקר הטיול ראינו אותם מתארגנים, לאחר שהקיצו משנת הלילה ולאחר שאכלו ארוחת בוקר. הם עזרו

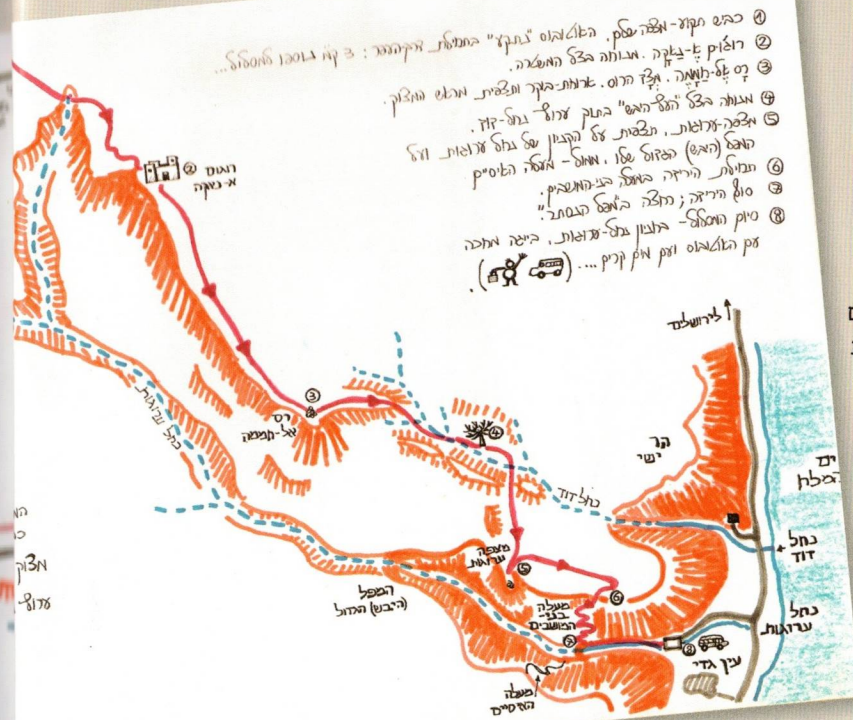

משפחתו של יוסי כוהל התרחבה בתקופת הטיולים ועזרה לו במפעל הזה

יוסי כוהל בתדריך לטיול

מסלול הטיול שקדם ל"מפעל הטיולים"

ופעלו לצד מסלול ההליכה שלנו. כאשר הסתיים הטיול נהגו החניכים להצטרף לפגישת הסיכום, בה נאמרו דברים על יובל ועל היבטים גיאוגרפיים או היסטוריים של המסלול. במרוצת השנים נחלש הקשר עם הפעילות של חוגי הסיור של "בית נחמיה" וטיולי יובל נהפכו למפעל העומד בפני עצמו.

בחירת המסלול הייתה תמיד מרכיב מרכזי בארגון הטיולים. יוסי וחנוך נהגו להיפגש לשם כך כמה חודשים לפני הטיול. בנסיעה בג'פ או בטרקטורון של יוסי קבעו איפה נטייל הפעם. יוסי הוא אנציקלופדיה מהלכת של דרכים ושבילים, של חורשות וחניונים, של פסגות הרים ונחלים ושל חורבות ואתרים באזורים בהם טיילנו. הוא ידע תמיד למה הוא מכוון ובכל זאת צריך היה בכל שנה לבחור את המסלול המדויק. מסלול שאינו ארוך מדי או קצר מדי; שאין בו יותר מדי עליות קשות (חשיבותו של קריטריון זה גברה עם השנים) ושיהיה מוצל במידת האפשר; מסלול מעניין ומגוון שהאתרים לאורכו מספרים סיפור היסטורי. חשוב היה לדאוג לשטחי מפגש מתאימים לפני תחילת הטיול ובסיומו. ההכנות לטיול כללו, כדי להקל על ההולכים ובמיוחד על הילדים, את סימון המסלול. כדי למנוע טעויות הכנו שלטים, אותם קבענו, יום לפני הטיול, בכל פנייה ובכל התפצלות שבילים.

מתעוררים ליום טיול וניווט

שלטי הכוונה לחניה ולנקודת הכינוס

בשנים הראשונות העמדנו לרשות המשתתפים אוטובוסים שהביאו את המטיילים לנקודת ההתחלה והחזירו אותם לירושלים בסוף הטיול. במרוצת השנים הגיעו המשתתפים במכוניות פרטיות. אז עמד לרשותנו אוטובוס, שהסיע את הנהגים מנקודת הסיום לשטח הכינוס כדי שיביאו את המכוניות. דאגנו לכך שבנקודת ההתחלה והסיום יוכלו לחנות עשרות ולעתים יותר ממאה מכוניות.

בכל טיול התכנסנו בנקודת ההתחלה ושמענו מיוסי הסברים על המסלול והוראות בטיחות. מפגש הסיום התקיים תמיד בשטח מוצל ומרווח, עם שולחנות פיקניק ומשטח ישיבה נוח מול הדוברים והשרים.

המשתתפים בטיולים זכו במפגש הסיום למשקה חם, תה, קפה ומרק טעים. יוסי ועוזריו נהגו להציב את כל הציד הדרוש לכך כבר בבוקר וקבעו כך "חזקה" על המקום, כדי שלא יתפסו אותו קבוצות מטיילים אחרות. בשנים הראשונות השתמשנו במפגש הסיום במגפון. כעבור כמה שנים התקשרנו עם חברת "דובי קולן", ומאז, בכל שנה, הציבו דובי ואשתו בנקודת הסיום מערכת רמקולים והגברה. כך יכולנו לשלב גם שירים בליווי מוסיקלי, בביצוע זמרים ונגנים שהכרנו. בהקשר זה, אנו רוצים לציין במיוחד את אפרת זהבי אשר שרה בטיולים רבים.

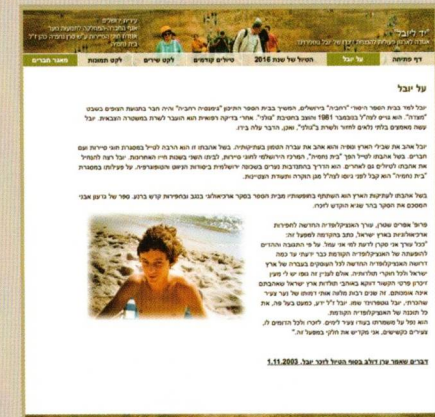
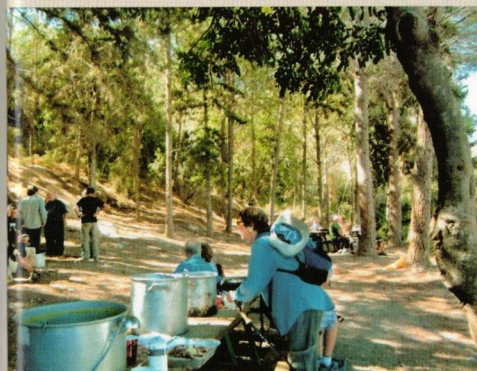
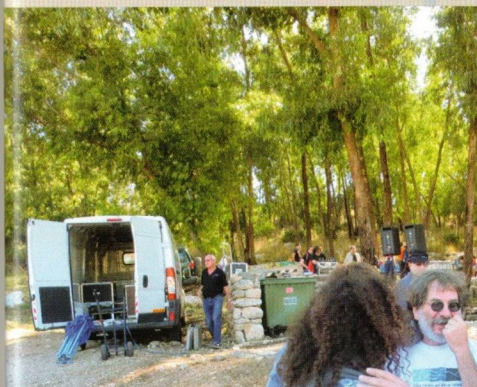
נקודת כינוס

אפרת זהבי והגיטרה

"דובי קולן" פורש בשטח את ציוד ההגברה מרק חם ומשקה

אתר ה'פייסבוק' והאינטרנט

"יד ליובל"
אגודה לארגון פעולות
להנצחת זכרו של
יובל גוטפרינד ז"ל

עמותת חוגי הסיירות
ע"ש סרן נחמיה כהן
ירושלים

טיול ומפגש זיכרון במלאות עשרים ושמונה שנים לנפילתו של יובל גוטפרינד

הטיול השנתי לזכרו של יובל יתקיים בשבת 30. 10. 2010 וכמו בכל שנה, ישתתפו בו חברים, משפחות ידידים ובוגרי "בית נחמיה".

מסלול הטיול: נתחיל את הטיול במצפה הראל הצופה על דרך בורמה ובו דגם של דרך בורמה ואתר שחזור קרבות תש"ח. נטייל תחילה מערבה אל פאתי קבוץ הראל ואחר כך צפונה וצפון-מזרחה דרך נוף הררי, כרמים ומטעי שקדים עד האנדרטא של חטיבת אלכסנדרוני. אורך המסלול הוא כ-8 ק"מ ורובו בירידה.

המשתתפים בטיול מתבקשים להגיע לנקודת ההתחלה עד השעה 9:30, כדי שנוכל להתחיל בהליכה ב-10:00. בסוף הטיול, בשעה 13:00, יתקיים מפגש בו ייאמרו דברים לזכרו של יובל. בסיום המפגש תהיה הסעה לחניון המכוניות.

מי שמגיע לסיום בלבד יפנה בצומת נחשון-נהל שולם, הנמצא על הכביש בין צומת לטרון וצומת נחשון, לנהל שולם. האנדרטא לחטיבת אלכסנדרוני נמצאת כמה מאות מטרים מן הפנייה.

נא להצטייד בשתייה, במזון, בנעלי הליכה נוחות.
הכתובת של אתר הטיול היא
www.yad-leyuval.org.il

מי שזקוק להסעה לתחילת הטיול מתבקש להתקשר למשפחת גוטפרינד.
פרטים נוספים אפשר לקבל בטלפון בשעות הערב:
משפחת גוטפרינד 02-6724052
יוסי כוהל 02-5332186

להתראות בטיול!

הודעות שנתיות בעיתונות ובכתב

"יד ליובל"
אגודה לארגון פעולות
להנצחת זכרו של
יובל גוטפרינד ז"ל

**יום ניווט
לזכר
יובל גוטפרינד**

עיריית ירושלים
אגף חברה המחלקה לתמיכות
נוער אמרת חוגי סיירות
ע"ש סרן נחמיה כהן ז"ל
בית נחמיה

אנחנו מציינים השנה עשרים ואחת שנים
לנפילתו של יובל בעת מילוי תפקידו
וכמו בכל שנה נקיים בשבת 1.11.2003 - טיול לזכרו.

בטיול יקחו חלק חוגי הסיירות של בית נחמיה
ובוגריהם, חברים ומשפחות ידידים.

מסלול הטיול
מצפה הראל - נוהל שולם -
דרך בורמה - עין חילו - חניון בורמה.

המשתתפים בטיול מתבקשים להגיע למצפה הראל עד השעה 09:30.
מי שזקוק לתחבורה יכול לפנות למשפחת גוטפרינד.

פרטים נוספים אפשר לקבל בטלפון בשעות הערב
משפחת גוטפרינד 02-6724052 יוסי כוהל 02-5332186
או באתר הטיול - www.yad-leyuval.org.il

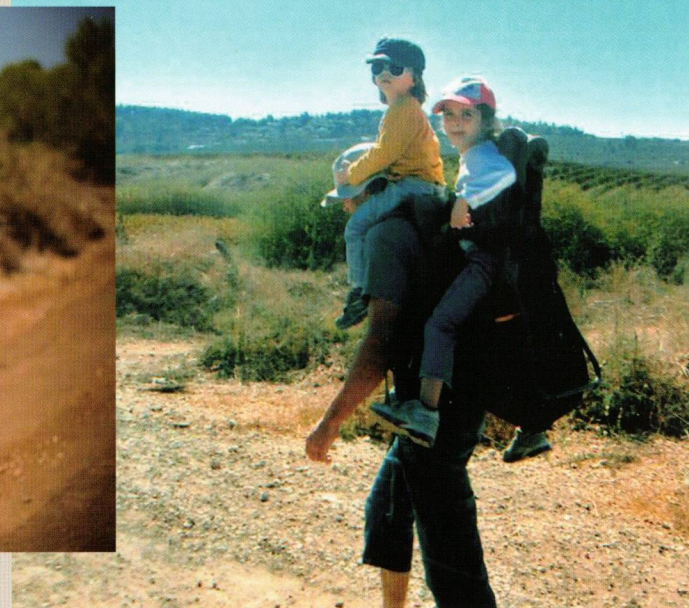
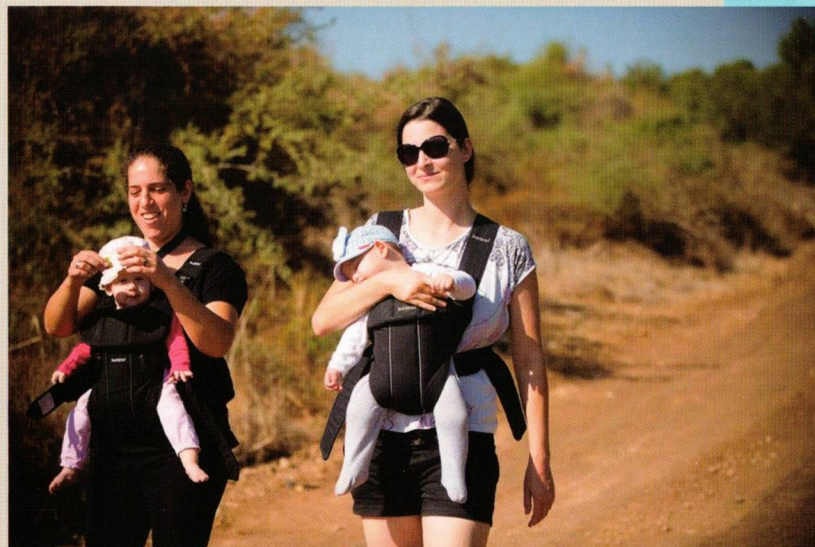
התחלה וסיום: יורם צפריר בשיחת סיכום

במשך השנים הורכבו רשימות ארוכות ובהן שמות וכתובות של מי שהשתתף אי פעם באחד הטיולים. הופיעו בהן שמות האנשים שהביעו רצון לקבל בעתיד מידע על הטיולים. בשנים הראשונות, בשנות השמונים, קיבלו המשתתפים בדואר הודעות על תאריך הטיול והמסלול המתוכנן. לאחר מכן הקמנו אתר אינטרנט ייעודי וכמה שנים אחר כך הפגנו גם נוכחות בפייסבוק. במשך שנים פרסמנו מודעות ובהן הופיעו פרטי הטיולים במקומון הירושלמי "כל ירושלים". בשנים הראשונות חילקנו למשתתפים חוברת שכללה את מפת המסלול ופרטים על האתרים המרכזיים לאורכו. לאחר מכן ויתרנו על המאמץ הכרוך בהכנת החוברות והסתפקנו בעמוד מודפס, עם האינפורמציה הדרושה ומפה.

רבים השתתפו בטיולים. לרבים מאלה שהתמידו בכך נולדו במרוצת השנים ילדים שגדלו, הביאו בני ובנות זוג, וגם להם נולדו ילדים. בשנים האחרונות השתתפו כמה משפחות עם נציגים לשלושה דורות. היו כאלה שפרשו במרוצת השנים, אבל תמיד הצטרפו חדשים. היו גם לא מעט משתתפים נאמנים שהלכו לעולמם.

15 שנים לאחר שהתחלנו במפעל לא הכירו רוב המשתתפים את יובל. הם שמעו עליו במפגשי הסיום. הטיולים זכו למעמד עצמאי. המשתתפים בהם שמחו להיפגש מדי שנה ולבלות יחד חצי יום בחיק הטבע.

מפעל הטיולים התקיים בזכותו של יובל ולכבודו. כשאנחנו מביטים לאחור יש לנו הרגשה טובה. אנחנו שמחים על כך שהחלטנו לכוון את מפעל הטיולים ושהתמדנו בו תקופה כה ארוכה.

אחת האטרקציות בטיולים הראשונים -
עגלת הילדים.

אטרקציה בטיולים האחרונים - אפיית פיתות

על יובל ובית נחמיה

נחמיה כהן ובית נחמיה

תת־אלוף דב תמרי מברך את
בוגרי המחזור של יובל, 1981

"בית נחמיה", בו התקיימו חוגי הסיירות שיובל כה אהב, נקרא על שמו של נחמיה כהן, קצין צה"ל שנהרג במלחמת ששת הימים ונחשב עד היום לאגדה. הוא נולד בירושלים ב-1943 והתחנך בכמה בתי ספר בעיר. בנובמבר 1961 גויס לצה"ל והתנדב לסיירת מטכ"ל. שנתיים אחר כך סיים בהצטיינות את קורס הקצינים וחזר ליחידתו. כמה חודשים לפני מלחמת ששת הימים עבר לצנחנים ושירת כסגן מפקד פלוגה.

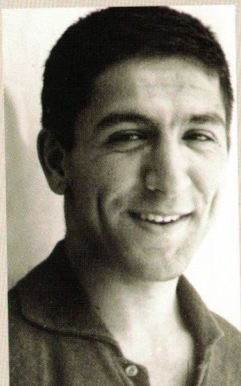
במהלך שירותו זכה כהן בחמישה ציונים לשבח. אחד מהם הומר לעיטור המופת. הוא קיבל גם כמה מכתבי הערכה על פעולותיו הביטחוניות. עד היום אין קצין מעוטר יותר ממנו בתולדות צה"ל. הרמטכ"ל אמר פעם שאין הוא מכיר קצין מעולה כל כך בעל הישגים כה מרשימים שתרם לביטחון המדינה כמוהו.

נחמיה כהן נהרג ביוני 1967 בקרב קשה ליד חורבת זיתון באזור עזה. הוא היה אז בן 24 בלבד אבל סיפורי גבורתו ועלילותיו נשמעים עד היום. חבריו, מפקדיו ופקודיו הקימו לזכרו מועדון נוער בירושלים הנקרא "בית נחמיה".

במשך עשרות שנים פעלו במקום חוגי הסיירות שניהל יוסי כוהל. חוגים אלה נעזרו רבות בבוגרי סיירת מטכ"ל ובמפקדי היחידה לדורותיה. החוגים העמידו יותר מ-3000 בוגרים שלמדו כבר בגיל תיכון מהי טופוגרפיה, איך לנווט בשטח, איך לקרוא מפה, מהו מצפן ואיך מזהים את כוכבי השמיים.

יוסי כוהל כתב כך על הפעילות בחוגי הסיירות ועל חשיבותם: "בני הנוער מטיילים כיום פחות. בשעתו יצאנו לפעולות מלהיבות, שנראות עכשיו מסוכנות מאוד. שלחנו חניכים לניווט בודדים, יצאנו לניווט לילה בלי מדריך, שלחנו חוליות לכפרים ערביים בשטחים, לנו בשטח תחת כיפת השמיים, טיפסנו על ג'בל ארדה (6 שעות טיפוס) לכיוון ראס אבו גלום ואחר כך המשכנו לדהב ללא קשר וללא טלפונים".

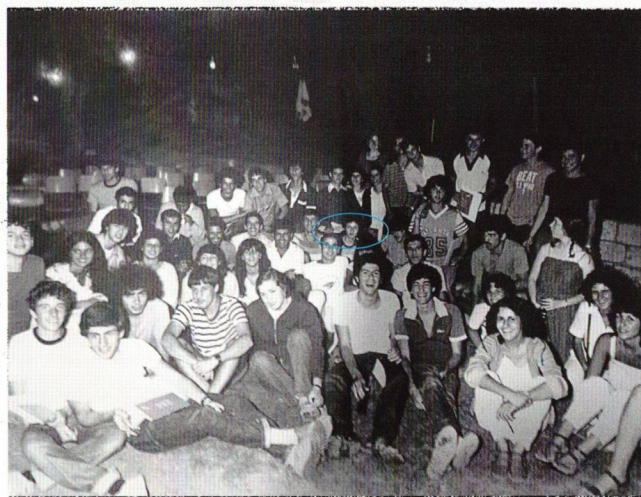
יובל אהב מאוד את הפעילות ב"בית נחמיה" והשתתף בה באינטנסיביות. לעיתים קרובות יצא לטייל במסגרת חוגי הסיירות ולפני גיוסו לצבא הדריך בהתנדבות נערים ולימד אותם את יסודות הניווט והטופוגרפיה. על כך זכה להערכה ולציון לשבח מטעם "בית נחמיה".

סגן נחמיה כהן ויד לזכרו

מנשא הנושא את שמו של נחמיה

1982 - 1981
14 כאן ירושלים

בוגרי הקורס לסידור של בית נחמיה

שגעון אהבת הארץ

מאת טלי בשן

שכונות מורשה וקסטמון (ועל כך קיבלו מגינים מיוחדים בטכס שנערך השבוע). גם צה"ל, כמסתבר, נוכח, שלפניו מבצע חינוכי ממדרגה ראשונה — ופרש חסותו על ההוג.

החניכים מתארחים בבסיסי צה"ל, מקבלים הסברים והשתלמויות וחשבו, כאות וסמל ל"אימוץ", נכח בטקס הסיום תהילתו של ד"ר תמרי, ומפקד הגדנ"ע.

הגב' יהודית קטסל, אחותו של נחמיה כהן ז"ל, אמרה בטקס: ש"אם יש דרך לבטא את זכרו ואפיו של נחמיה, הרי שהיא באה לידי ביטוי במסגרת החוג, כפי שהוא קיים".

בוגרי הקורס, שחלקם כבר התגייסו לצה"ל מתקבלים, בדרך כלל, בידים פתוחות על ידי הסיירות המובחרות: הן מקבלות — בעצם נוטים, "מן המוכן" — והן יודעות להעריך זאת.

"נמצאים עמנו בחורות ובחורות, שהי גם מיטב הנוער. יחד למדנו להכיר מה הוא גיבוש אמיתי, רוח צוות, עזרה לזר, לת זכוה רצון", אמר מרכז החוג יוסי כוחל, בטקס שנערך השבוע. "הדבקנו את הנוער בשיעור של הכרת הארץ ואתריה, פיננציה ויופיה".

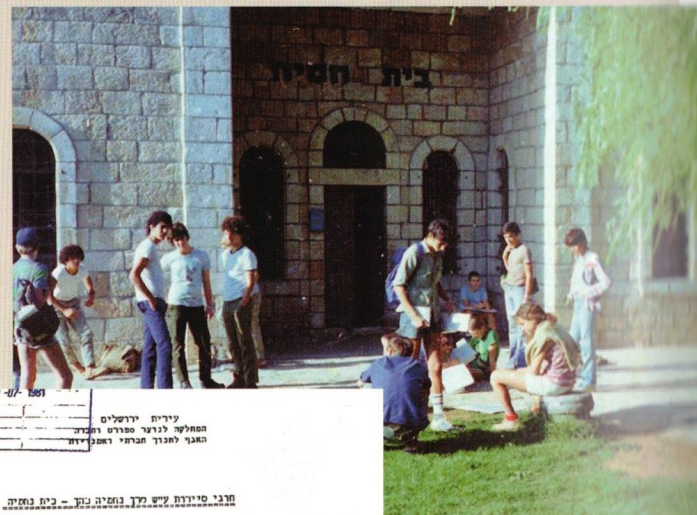
נחמיה כהן היה איש סיירות צנחנים מובהרת, שנפל בסיני במלחמת ששת הימים. ב-1968 נוסד על שמו חוג מקורי בשכונת אברטור ועיסוקו: סיירות וטור פוגרפיה.

החג, המיועד לבני נוער בכיתות י' עד י"ב החל את פעילותו עם ארבעה משי"ת תתמים בלבד, בליווי מספר מדריכים יר-צאי סיירות מובהרות. יחד עמם יצאו החניכים להכיר צמחי בר, שבילי הארץ, והיסטוריה של ארץ ישראל.

במשך השנה יוצאים החניכים, בכל חופש פנוי לסיורי ניווט — והשנה כבר "צבר" החוג ארבעים וארבע ימי ניווט בכל רחבי הארץ.

מארגנה גדל מספר החניכים למאת תיים וחמישים — 54 מהם קיבלו ה"שבוע תעודות בוגר הקורס, לאחר שלוש שנות השתתפות (כאן לא מדובר בקורס של שנה או שנתיים", מודגש יוסי כוחל מרכז הקורס — בהתנדבות, כמובן).

על מנת להחזיר את המפעל, היחיד מסוגו בארץ, לשכונות אחרות החלו ה"סיירים הוותיקים יותר להזריק גם ב"

שם	ד"ר טלי בשן
תאריך	1982-1981
מיקום	ירושלים
המחלקה	לרצף פורט וסדר
המנהל	לחוג נחמיה ראשית

חברי סיירות ע"ש מלך נחמיה כהן - בית נחמיה

לחניכים שלוח

טקס חלוקת תעודות סיום של חוג הסיירות ע"ש מלך נחמיה כהן ותיקים בבית נחמיה, כיום ראשון 5.7.81. הטקס בהשתתפות הנהלים ודורשים. ישא דברים חג אלוך רב חסרי, בין מקבלי התעודות:

אריאלה זבגי	דינה אורן	מאיר באר
מיה גרנרס	נסמן מימי	אורן קר'יק
נח-סער שלח	דורותי אר	לילי כרנס
ענת מורדכי	אמיר רמון	עמיר אור
חנן כהן	יונתן אורנסון	אבי ורדיכין
גל קמית	אלעד סגל	דן הכני
איתי אלסדור	חוסר קופמן	קופר לוי
יואב אסטוביצר	יובל בומבריינד	רמי ג'רמי
עידו חסדור	גיא רסקין	יהודה נה
שי יזהר	גי כוקס	אורן קרדון
יעל שובל	אמיר רובי	הניב יצחק
ליאט שחר	דניאלה סלמן	אמנון בריאל
יוסי טפליח	יצחק ככורי	שלמה שומר
נריה טרבלית	אמיר קלינסקי	מוטי כוסמן
דני כוכבי	מיכאל ברדיס	רחל כהן
יורן ארגו	שושי כן-סער	יצחק גירנבארט

אנא הודיעונו באם הרשטם של אחד התורים בטעות.

ב ב ר כ ה

יוסי כוחל

המחזור של יובל בבית נחמיה

על יובל ובית נחמיה

טיולים של יובל וחבריו מבית נחמיה:
פורים 1981, על הר יהונתן במדבר יהודה

בג'זארה בטיול לעמק השלום,
יקנעם וקיבוץ הזורע

ליובל (מבוסס על דברים שנאמרו בטיול 25)

האם מישוהו יכול להסביר איך יתכן שמבין 54 בוגרי חוגי הסיירות ע"ש סרן נחמיה כהן (מחזור 1980) שמרתי על קשר חברי, שכלל שיחות לתוך הלילה ומכתבים, דווקא עם יובל גוטפרוינד?

קשר מיוחד נוצר ביני לבין הנער החביב, עם העיניים החכמות. זמן קצר לאחר שנפגשנו ידענו שאנחנו מבינים היטב זה את זה. יובל שאל, התעניין, העמיק לחקור. הוא התגלה מיד כאדם שקט, ענייני, אחד שאכפת לו ומוכן לתת כתף כדי לעזור. הוא הפגין את כל התכונות האלה כאשר הדריך בהתנדבות בני נוער בשכונת קטמון.

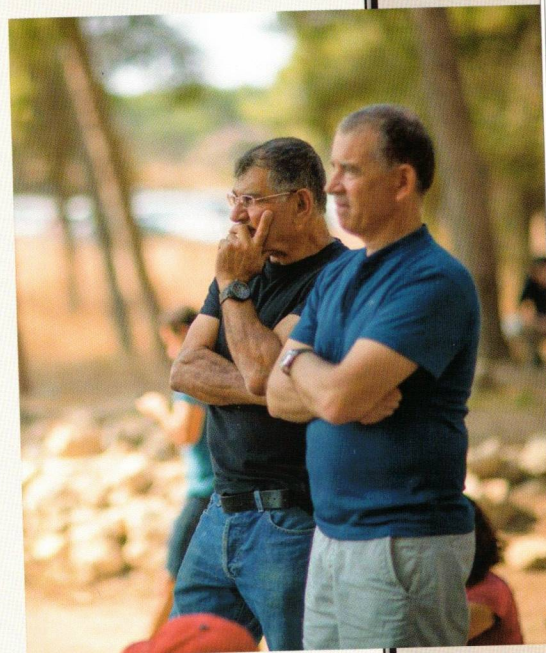
הקשר בינו נשמר גם לאחר שהתגייס לצה"ל. היו ליובל דעות מוצקות בכל נושא ועניין. למרות גילו הצעיר ידע להציג אותן במנות קטנות ובעדיניות. השתדלתי אז לא לנהל אתו שיחות ארוכות על פוליטיקה. לא הייתי פנוי לכך ונסעתי המון בין קהיר לירושלים ולקבוצת שילר. המאבק שניהל יובל לשרת בגולני נראה לי תחילה כקרב אבוד. אחר כך השתתפת בשמחתו על כך שהצליח לשוב לחטיבה בה בחר.

ההודעה על פציעתו הקשה באה לי, כמו לכולם, בהפתעה גמורה. הנסיעה המטורפת לבית החולים רמב"ם בחיפה, כדי לראות את יובל במצבו הקשה, לא עוזבת אותי מאז לרגע. כך גם רגע המפגש המרגש עם רעיה וחנוך והחיבוק שלהם. במבט לאחור גם זה נראה אולי מוזר, בהתחשב בכך שמעולם לא נפגשנו קודם לכן, אבל מבחינתי זו הייתה מחווה מובנת מאליה.

35 שנים חלפו מאז נפילתו של יובל. מניין השנים הזה כמעט כפול ממספר שנות חייו. מפעל ההנצחה והטיולים שלקחנו על עצמנו ברציפות ובהתמדה הוכיח שזכרו של יובל נשמר עמנו במשך כל השנים האלה. היום אנו יודעים איזה אבדה גדולה הייתה נפילתו של יובל.

במרוצת השנים תרנו את אתריה של ארץ ישראל והיכרנו אותם. אלפי בוגרי "בית נחמיה", חברים ואזרחים מהשורה, השתתפו בטיולים. השתדלנו לצעוד במסלולים נגשים, שיפתו את המשתתפים לשוב אליהם עם ילדיהם ועם נכדיהם. לצערי מתמעט מספרם של הצועדים בשבילי הארץ. הלוואי שספר זה יתרום לכך שרבים יצאו לטייל וליהנות. אני מאמין באמונה שלמה שיובל היה חותם על כל מילה שנכתבה פה.

תודה לאלפי המטיילים שלקחו חלק במפעל ההנצחה ותודה למשפחת גוטפרוינד, שנהפכה חלק ממשפחתי.

לזכרו של יובל (מבוסס על דברים שנאמרו בטיול 34)

בתחילת כיתה י' נכנס אלינו לכיתה, בתיכון שליד האוניברסיטה בירושלים, בחור צעיר והציג עצמו כמדריך ב"בית נחמיה". הוא סיפר בקצרה על חוג הסיור והזמין את התלמידים לטיול בשבת הקרובה, טיול לוואדי קלט.

טיולים וסיור משכו אותי והחלטתי לנסות. לטיול נסענו באוטובוס ערבי. ירדנו ליד הכפר מח'מס מזרחית לרמאללה ונשכנו לוואדי סוואנית המתחת לדרום-מזרחה אל וואדי קלט. ההליכה לא היתה קלה. הנחל זרוע בהרבה בולדרים גדולים שדרשו מאמץ, אבל היה טיול מיוחד. בוואדי קלט טיפסנו לעין פארה, למנזר עם הנזיר הבודד ומשם מערבה לכיוון הכפר חזמא. מחסום אבנים שהונח באופן ספונטאני על ידי נערי הכפר הזכיר לנו שאנו במזרח התיכון, אבל לא הרגשנו מאויימים והטיול הראשון במסגרת "בית נחמיה" נחקק בזכרוננו וזכור לי היטב.

החלטתי להצטרף ולהתמיד. החוג כלל פעולה מידי כל יום ראשון בשבע בערב, טיול שבת פעם לחודש במרחבי ירושלים ומדבר יהודה וכמובן טיולים גדולים ואיכותיים בחופשות הגדולות. המדריכים בחוג היו סטודנטים בוגרי היחידה שלמדו באוניברסיטה העברית בירושלים.

בחוג הסיירות "בית נחמיה" פגשתי את יובל. יובל גוטפרינד.

יובל היה נער מקסים: רציני, פעיל, מתמיד ובעיקר איכותי. ולא פחות חשוב, את שעשה עשה בצניעות. לא למדנו באותו בית ספר: יובל הגיע לחוג מהגימנסיה רחביה בעוד אני למדתי בתיכון שליד האוניברסיטה אולם היינו חברים ואהבנו לטייל יחד.

אדם נושא עימו זכרונות, והזכרון המשמעותי ביותר שאני נושא עימי מיובל הינו הטיול לג'בל סרב'ל שבסיני. ערכתי בחיי לא מעט טיולים, לאורכה ולרוחבה של ארצנו הקטנטונת, במסגרות רבות ומגוונות, אולם הטיול מבחינתי ייזכר תמיד כטיול לג'בל סרב'ל שבאזור ההר הגבוה בסיני. ג'בל סרב'ל מצוי מערבה לסנטה קתרינה והוא איזור הרבה פחות מוכר ומטויל.

הטיול ארך תישעה ימים. ירדנו לסיני באוטובוסים שהחוג שכר במזרח העיר ירושלים. נסענו לאזור ההר הגבוה (סנטה קתרינה) שם טיילנו כיומיים ואז עברנו לג'בל סרב'ל: יום ראשון של עליה, יום שני של טיול על הג'בל עצמו ותצפיות מרהיבות ממנו ויום שלישי בו ירדנו מטה לאחד היובלים הנשפכים אל וואדי פיראן. הטיול זכור לי גם בגלל אורכו וגם בגלל הנופים המיוחדים, עוצרי הנשימה באזור בראשיתי שאינו מוכר. את הדרך חזרה לכיוון חוף הים של מפרץ אילת עשינו בנסיעת לילה. יצאנו הרבה אחרי השקיעה ונסענו מזרחה לכיוון נואיבה לשהות של כיומיים באזור החוף לפני החזרה לירושלים.

הנסיעה באוטובוס ארכה מספר שעות. נסיעה ארוכה על דרך עפר (כביש לא היה באותם ימים) כשיובל ואני יושבים יחדיו בספסל האחרון של האוטובוס. שוחחנו כל הדרך והייתה אווירה נעימה. כשהגענו לחוף הים גילינו כי השעה מתקרבת לשעת הזריחה והחלטנו שלא ללכת לישון (כמו שאר החניכים שנרדמו במהלך הנסיעה הארוכה). טיפסנו על גבעה גבוהה הצופה מזרחה, התיישבנו והמתנו בסבלנות לראות את הזריחה שאכן הופיעה במלוא הדרה מעל הרי ערב הסעודית.

השילוב של טיול ארוך, יוצא דופן בנופיו וייחודיותו כמו גם הנסיעה הארוכה והשיחה עם יובל משך שעות ולאחר מכן ההתרגשות של קבלת הזריחה באחד המקומות היפים בעולם נצורים עימי תמיד כזכרון נפלא מיובל. כשנתיים מאוחר יותר, כתלמיד כיתה יב' נבחר יובל כחלק מקבוצה של ארבעה חניכים להדריך בני נוער צעירים כחלק ממורשת "בית נחמיה". נחלקנו לשני זוגות כשיובל (יחד עם עמיר אוהד) נבחר להדריך בשכונת קטמון. דני הרכבי ואני הדרכנו בבית הנוער בשכונת מוסררה.

יובל היה מלח הארץ, אדם איכותי ובעל כישורים רבים.

יהי זכרו ברוך.
אלעד מגל

עמיה ליבליך - על שכול, על זיכרון ועל יובל

דברים שנישאו בשנת 2007, במפגש שציין 25 שנים למותו של יובל.

תמיד דיברנו על המקומות בהם טיילנו. הפעם ביקשו ממני לדבר על הפסיכולוגיה של האבל והמשפחה. זה עצמו אולי סימן שדור כבר עבר. מה שאנו רואים בטיולים השנתיים האלה הוא דרך מיוחדת מאוד של חיים עם בן משפחה שנפטר. על הנושא הזה, קצת בהיבט פסיכולוגי, וקצת בהיבט ישראלי, אני רוצה לדבר כאן, לכבודם של יובל, רעיה, חנוך, המשפחה וכל הידידים.

לאנשים רבים יש התנגדות מובנת להצגת התהליך האישי שהם חווים כתהליך אופייני (סטריאוטיפי). זהו גורלה של הפסיכולוגיה, המנסה לסדר את החוויות האנושיות הכי בסיסיות במילים ובתיאורים. לכן אני מבקשת סליחה מראש על כל ההכללות הגסות שאציג.

לפני 90 שנה התפרסם חיבורו המפורסם של פרויד "אבל ומלנכוליה". זוהי התשתית הפסיכולוגית לעיסוק בנושא האבל והמשפחה עד היום. דבריו של פרויד משמשים כחלק מההבנה התרבותית המקובלת ביותר, לפחות במערב, אם כי יש גם כמובן כאלה שמתווכחים עם גישתו.

פרויד דיבר על האבל בשל אובדן של אדם אהוב, אבל הראה שהדבר דומה לאובדן חירות, ארץ, או אידיאלים.

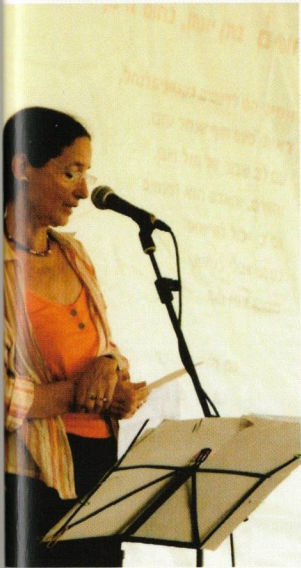
פרויד תרם שני מרכיבים חשובים. הוא תאר את האבל כתהליך המוביל מדיס-אינטגרציה לאינטגרציה אישית וחברתית, משיבוש של כל מהלכי החיים ועד לאיחוי וריפוי של המהלכים שהשתבשו. אצל פרויד אין מדובר בשלבים מסודרים ועוקבים (כמו אצל כמה מההצגות היותר פופולריות), אלא במגמה, כיוון תהליכי שיש בו התקדמות ונסיגה.

תרומתו השנייה של פרויד היא שבמצב האבל מתנהג האדם בצורות שנחשבות פתולוגיות במצבים נורמליים, אבל אין לראותן כפתולוגיה, אלא כתגובה תואמת של המצב. ביניהן - חוסר עניין בעולם החיצון, חוסר יכולת לאהוב ועוד. זהו מצב זמני ובריא לתקופתו.

ברוח הדברים של פרויד ניתן להוסיף הארה שלישית - אנשים שונים מגיבים לאבל בצורה נבדלת. אין "נכון" ו"בלתי נכון" (ושוב לא כך הדבר בגרסאות הפופולריות), אלא דרכים שונות לעשות את "עבודת האבל" בחיי הפרט והמשפחה. בהמשך לאותו מאמר מתאר פרויד שני שלבים (פאזות) בתהליך האבלות. השלב העיקרי מבטא את ההתנגדות של האבלים לקבל את האובדן. הוא כולל תחבולות שונות שנוקט המתאבל, בבלי דעת, כדי להימנע מלהודות באובדן ובהעדר.

לאחר שלב זה מתרחש התהליך החשוב של "עבודת האבל" - התמודדות איטית וממושכת עם האסון, שהיא כואבת, ודורשת אנרגיה רבה, אבל בסופה מגיע האבל אל הפאזה השנייה, המבטאת את מצב ההשלמה עם המוות. זוהי הסתגלותם הכואבת של היחיד ושל המשפחה לעולם שבו המת אינו קיים עוד. עיקרו של התהליך המוביל אל הפאזה השנייה הוא הפנמה של המת האהוב, והפיכתו לחלק מעצמיותם של אלה שמתאבלים עליו ("איבדתי אותו בחוץ - אבל בניתי אותו בתוכי". הבן או האהוב המופנם נשאר קבוע בגילו... כפי שהיה בזיכרון).

לאחר השלמת "עבודת האבל" חוזר אל האדם הכושר לאהוב ולעבוד, הוא מגלה שוב עניין בעולם החיצוני, ובהדרגה הופך לאדם חופשי ומשוחרר מעכבות שאפיינו אותו בתקופה הראשונה.

גישות יותר חדשניות, ובעיקר הפיתוח הידוע של בולבי ושל קובלר-רוס, קיבלו את עיקרי התורה. יש שפישטו אותה, כגון בטענה הגורפת שאסור להדחיק את האבל וכדומה, ויש שהוסיפו עליה וניסחו אותה בשלבים מסודרים. נראה לי יפה שהיו שהמשיגו את תהליך האבל בתוך תהליכי ההתקשרות: אנו בונים קשר או יחס עם הזולת, ובמקרה ההפוך - אנו מתירים אותו.

כמו בכל תהליך פסיכולוגי, אל לנו לקבוע מסמרות. כל מקרה הוא יחיד ומיוחד, ואף על פי כן ניתן ללמוד ממנו משהו לגבי אחרים במצבים דומים.

אחת הביקורות המרכזיות נגד פרויד טענה שהוא תאר את תהליך האבל וההתמודדות כאילו הוא קורה בעולמו הפנימי של הפרט, ולא התייחס כלל לחשיבות המסגרת המשפחתית, החברתית, או התרבותית. אחת הביקורות טוענת "התאבלות לבדך איננה אפשרית כלל". אני חושבת שהחברותא סביב הטיול הזה היא אחת ההפרכות של ראיית האבל כעניינו הפרטי של אדם ומשפחתו.

מושג אחר השנוי במחלוקת בהקשר האבל הוא הפרידה. היה זמן שדבריו של פרויד הובנו כמצביעים על תהליך של פרידה מהמת. החזרת או שחרור האנרגיה הנפשית ("הקתקסיס") שהייתה מושקעת בו - אל האני. מטפלים כיוונו את עבודתם הטיפולית לקראת "פרידה" מהמתים היקרים לנו. זה נחשב התהליך הבריא, הנורמלי, תוצאת עבודת האבל.

הגישה הרווחת היום גורסת שהקשר עם המתים היקרים לנו נמשך כל החיים. הוא כמובן עובר טרנספורמציה, אבל לא פרידה. בגישה זו האדם היקר שמת אינו תמונה סטטית, כמו תמונה שלרבים מאתנו יש בחדר. אלא הוא בן משפחה שממשיכים לנהל אתו דיאלוגים שונים, והוא משתנה כפי שאנו משתנים. במקרים רבים ממשיך האדם שמת למלא תפקיד חשוב בעולמו הפנימי של מי שהיה קרוב אליו, ושל משפחתו בשלמותה. אין אנו נפרדים מהמתים, יש להם חיי נצח בקרבנו. אין אנו מסיימים את האבל או יוצאים ממנו, הוא הופך להיות חלק מהחיים.

לתרבות יש השפעה משמעותית על תהליך האבל וההחלמה. יש חברות המלוות את תהליך האבל בטקסים שונים, במנהגים ריטואליים המציינים את מעבר הזמן. בתרבויות אלה יש לגיטימציה לאבל לצאת ממעגל החיים ולחזור אליו באופן הדרגתי. יש חברות שמיסדו את תהליך התמיכה החברתית במשפחה וביחיד. חברות אחרות מתעלמות ורואות את המוות כעניין פרטי בלבד (מאמרים אמריקניים על אבל נראים כמתארים תופעה שמתרחשת על כוכב אחר...).

החברה הישראלית נתקלה באובדן בצורה מסיבית - מוות של חיילים, מוות בקרב או מ"אש ידידותית", מוות המוני בשואה, מוות בתאונות, מותם של ערבים שפגענו בהם ועוד ועוד. לעיתים נדמה שאנו מקבלים את המוות בקלות, מזלזלים בחיים. מצד שני - נדמה שאנו מקדשים את המתים. כך או כך, אנו חברה סובלנית לאבל, שמעניקה לשכול, בעיקר בהקשר הצבאי, מקום של כבוד. יש אנשים שטוענים שלא נותנים להם להתאושש, אלא הם נדרשים להמשיך לשמש מצבה חיה למתים.

החברה הישראלית גם מאופיינת בצורה היהודית של אבל, של ה"שבעה", של מושג הנחמה, ושל מנהגי האבלות הדתיים. מנהגים אלה נבונים מאוד מבחינה פסיכולוגית, ואצלנו הם נהפכו למסורת בת מאות שנים. אולם, גם בחברה הישראלית, ואפילו ביחס לחללי צה"ל בלבד, רבים ההבדלים בין האבל אצל האשכנזים לעומת הספרדים, בקרב אוהדי המדינה ומוסדותיה לבין אלה שאינם אוהדים אותה, אצל העולים לעומת הוותיקים ועוד.

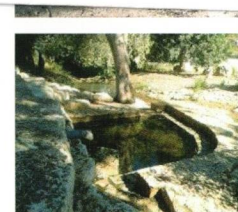
המסגרת ש"המציאו" חנוך ורעיה יחד עם "בית נחמיה" היא ייחודית וישראלית. אפשר להגיד על כך הרבה, ואני לא אעשה זאת. מסתבר שכולנו מוכנים להמשיך במסורת זו עוד 25 שנה, בבריאות טובה, עם ילדינו ונכדינו. הלוואי!

רבים מאיתנו לא הכירו את יובל, אבל מכירים היטב את המסגרת הזו שיצרו אחרי מותו. יש המטיילים וחושבים על יובל, שאהב לטייל בשבילי הארץ, ויש המטיילים בגלל חוגי הסיירות שהם משתייכים אליהם, ורבים כמוני - בגלל אהבתנו לחנוך ולרעיה, או סתם מחמת ההרגל... אולם ברור שיום הטיול הסתווי לזכר יובל, פעם בגשם ופעם בחמסין, מבטא את הישראליות של יובל ושל משפחתו. הטיול מבטא את החברה והחברות. אנחנו הרי יוצאים יחד לטיול. הטיול מבטא גם את העובדה שאפשר לזכור את המתים באירוע שאינו עצוב. ועל כל אלה אנחנו מודים לחנוך, ליוסי ולכל המארגנים - כפול 25 פעמים!

שלוש פגישות - דבריו של ערן דולב

ב-29.10.82 צלצל הטלפון בלשכה הצבאית שלי. משהו, אינני זוכר מי מהחברים, הודיע לי שיובל נפצע קשה והוא בחדר ניתוח ברמב"ם. נכנסתי למכונית ודהרתי צפונה. בדרך התרוצצו בי כל מיני מחשבות. עוד לא ידעתי את הפרטים אבל כבר באותם רגעים חשתי רגשי אשם. השתדלתי כל כך לסייע ליובל להגיע לחטיבת גולני, ואולי אם הכול היה אחרת, מה שקרה לא היה מתרחש.

מאידיך גיסא זכרתי את **פגישתי האחרונה** עם יובל. עשרה ימים טרם פציעתו האנושה נסעתי עם חנוך לסיור בלבנון, בשאיפה לפגוש את יובל. מצאנו את הפלוגה שלו במקום שנקרא בעל-שמי, אולי הנקודה הכי צפון מזרחית שצה"ל הגיע אליה במלחמה ההיא. יובל ישן לאחר פעילות מבצעית לילית. לבקשתנו העירו אותו והוא הגיע אלינו טרוט עיניים מחוסר שינה. ישבתי עם יובל וחנוך שתי דקות ואז השארתי אותם לנפשם ושוטטתי בין האוהלים והמחפורות בשטח. בשתי הדקות האלה הספקתי, יחד עם חנוך, לשמוע מיובל משפט שנשאר מאז חרוט בלבנו, על משמעותו העמוקה לגבי מה שעתיד היה להתרחש. יובל אמר: **"זו התקופה המאושרת בחיי."**

בית סוסין
מצפור דרך בורמה
עין מסילה
עין חילו

זו הייתה **שיחתי השלישית** עם יובל, ועל אודותיו אני מדבר בציבור **זו הפעם הרביעית**, אולי גם זו משמעות הזמן.

כשהגעתי לבית החולים ירדתי הישר לחדר הניתוח. המנתחים כבר עשו כמיטב יכולתם, אולם כאשר ראיתי את ה-CT ואת נזקי הקליע, הצטערתי שאני רופא, שאני מסוגל להבין, שאני מסוגל להעריך את הפרוגנוזיס ושאני יודע לבלף, להשלות, להעמיד פנים. במשך ארבעה ימים נאבק יובל על חייו, מאבק לא שקול שהוכרע עוד בטרם החל. כל הימים הללו לא שב להכרתו.

יובל עבורי, אז כעתה, לא היה רק בנם של רעיה וחנוך, אח ליורם ודני. בשיחותינו הבודדות הכרתי אדם, מבשיל, מתבגר, סקרן, מעמיק, רגיש. בשיחתנו הראשונה, בבית בנווה שאנן, דיברנו על ידיעת הארץ, ניווטים, טופוגרפיה, בארות ועצים עתיקים. התפעלתי מרוחב ועומק ידיעותיו, מהיכולת להבחין בין עיקר וטפל.

בשיחתנו השנייה, הפעם במשרדי הצבאי, שוחחנו על רצונו להגיע לגולני ויה-מה. שאלתי למה - אמרתי לו שאני הולך לריב עם חצי המטכ"ל ועם קמז"ר בענייניו, לעקם סורגי פקודות ולפרוץ גדרות של בירוקרטיה ולמה, והוא בטוח שזהו זה והוא בטוח שיצליח.

יובל אמר שהוא מוכן להתחיל מחדש את כל שירותו ולעבור טירונות גולני מלאה, אף שכבר עבר בהצטיינות טירונות במשטרה הצבאית.

זה היה המכשיר בסיועו פרצתי את הדרך, נחישותו של יובל אפשרה לי להציג עמדה בלתי מתפשרת וההצעה לעבור שוב טירונות גרמה גם למתנגדים האחרונים לוותר. ויובל אכן עמד בכל מה שהבטיח לעצמו ואף מעל ומעבר לכך.

ועל השיחה השלישית כבר סיפרתי לכם.

כשטיילנו במרוקו, מצאנו עצמנו בבוקר אחד, קריר ואפילו גשום בעיבורו של יער ארזים ליד העיר איפראן. הארזים עשו לי את זה, ולפתע לא הייתי באיפראן אלא בג'בל ברוך בלבנון, בין ארזי הלבנון, מראה לחנוך את איצטורבלי הארזים מפיקי הריח הבושמי העדין, ואנו בדרכנו ליובל לפגישה האחרונה. מצאתי עצמי מספר לחברים על יובל, בחורשה אחרת, בזמן אחר.

אמרתי כבר שבשבילי יובל איננו רק בנם של רעיה וחנוך, הוא חלק ברור מפרשת חיי שלי. אני נושא אותו ואת זכרו, את רצינותו ואת רגישותו, את נחישותו ואת חוסנו הבלתי נראה. ועל כך מתאים לצטט את נתן אלתרמן:

"זה טיבו של הזמן, זה דרכו היעוד,

את נפש החי השורדת

הוא בורא מן האיש הנופל שדוד

וחותם בה את תו השודדת.

וחיינו נושאים, ביוספם לרוץ אורח

את חותם המתת וחותם המלקוח."

נתן אלתרמן, "האיש החי", עיר היונה

בדאי היית משתאה
מי אנחנו
שהרי בשנים שרחקת מאתנו
נעשינו שונים.
לא בדיוק מה שחלמנו שנהיה –
אנחנו מה שאנחנו. ואיננו חולמים
עוד על מי שנהיה –
רק על מה שנהיה
ועל מה שנגרע מאתנו.
על מי שנהיה
ונגרע מאתנו
בחשבון פשוט – מה שיכלת לראות
לו יכלת
זה אנחנו. מינוס.
ואלו אנחנו רואים אותך
רבים. אינך אחד.
אתה מי שהיית, ומי שרצית להיות
ולא היית –
ומי שאיננו. בעקר מי שאיננו.
ודבר לא ישכנע אותנו שאין רואים
את האין.
החלומות שלנו על מה שנהיה מחר
הפכו למעשים
או דהו עם הזמן.
אם לאמר את האמת, גם המחר שלנו כבר היה אתמול.
יש חלומות שהפכו לזכרונות.
החלומות שלך – נקטעו. בטרם זמן.
לעולם תהיה מי שהיית ומי שרצית להיות
בישות אחת.
ואנחנו נוסף לדוש בפרטי פרטים
להאחז בספור חייך
בנסיון נואש להפחית את כאב העדרך.

לא קל, אני יודעת, להסביר עצמה של העדר.
היש ברור כל כך, אפשר להקטין ולהגדילו –
למתח עליו בקרת או לשבחו, למדד, להשוות,
לגעת.
והאין
הוא אין.
ובכל זאת הוא קיים. גדול ונמצא.
בשקט, באין רעש,
גם דברי השקטים ישמעו בברור.
את הדף הנקי, הריק
אני יכולה למלא במלים –
המקום הריק מעצים את היש.
מקום ריק.
חלל.
חלל.
חלחלה...
מלים מתעתעות ומכריחות להתעמת
עם עירמן –
עם כח משיכה בלתי נשלט
הנושא אותי
במסע פרטי אל החלל.
ועדין אולי פשוט יותר להסביר עצמה של העדר
בשפת המספרים.
הרי כל תינוק יודע שאם תוסיף
אפס, שהוא כלום, שהוא אין
לכל ספרה – הגדלת את ערכה.

שני שירים מאת דליה יאירי-דולב אותם קראה בטיוול 25
מתוך "זמן, חמדה וערפל", הוצאת כרמל, ירושלים 2012

חורבת
סעדים
יד קנה

זמן וזיכרון - דבריה של דליה יאירי-דולב

"בכל לילה מזמזמת הזכירה

כמוע בגן. ביום לא שומעים."

מאת יהודה עמיחי, "הזמן"

יהודה עמיחי קרא לאחד מספריו "הזמן". דווקא בו כמעט לא התייחס לנושא הזמן. אנחנו מוצאים בו הרבה זיכרון. זמן וזיכרון, זיכרון וזמן. הרי אלה מן המרכיבים המרכזיים בחיינו. הקיום שלנו זמני ואנחנו נעים בין "לפני" לבין "אחרי". העכשיו שלנו הוא רק מקטע קטן בתוך המרחב הזה.

כל כך מסתורי הזמן. כמין חידה. זמן אובייקטיבי וזמן סובייקטיבי, זמן מדיד וכזה שאין לו שיעור. מתעתע. שבע שנים עבד יעקב ברחל, ו"היו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה" - כתוב.

זמן אושר וזמן כאב, זמן יחד וזמן פרידה. איך מכמתים, איך מגדירים זמן. האם ניתן והאם צריך?

אנחנו מייחסים לזמן כישורים, כאילו יש לו יכולות - כמין כוח עליון. "הזמן ירפא", "הזמן יעשה את שלו". אנחנו מתייחסים לנוכחות שלו בסדר היום שלנו "אין לי זמן", "אני מבזבז זמן", "חבל על הזמן". אנחנו משתדלים לתת ליקרים לנו "זמן איכות".

אנחנו כאן ישראלים, יהודים חווים בעצמה רבה את הזמן. ולא רק בדורנו, "בכל דור ודור" מצווה עלינו ההגדה, "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". החיים שלנו נעים בין ציפייה לעתיד לזכרונות העבר, בין כאב לנחמה, בין היום יום והיש ובין הזמן האינסופי והאין.

ביום כמו היום הזה, אנחנו הולכים יחד, בנתיב שמאיר אותו משאינו אתנו, מדברים על דא ועל הא, מביטים סביב ורואים את סימני הזמן וברכותיו. את ראשינו שהופכים שיבה, את ילדינו שהיו לאנשים ואת ילדיהם המרנינים את נפשותינו. אנחנו מביטים סביב, מתבסמים ביש וזוכרים את האין. ולרגע כאילו לא חלפו השנים האלה מאז הידיעה המרה, יובל נפצע אנושות.

וככל שחולפות השנים מתרחקים זכרונות הימים הנוראים בבית החולים, גדושי הציפייה והתקווה, חוסר האונים והייאוש, והאבל הנורא, וגובר הזיכרון של "יובל הקטן", שהרי בחבורה שלנו יש גם יובל הגדול, שלי. מול עינינו למד יובל הקטן לשבת וללכת, לפטפט ולדקלם שטויות שלימדנו אותו, ולצמוח לנער חמודות ולהיות לחייל המוכן להקריב מזמנו, זמן יקר, כדי להגשים חלום ולשרת בגולני.

הזמן והזיכרון מתעתעים בנו. מייסרים ומענגים חליפות. הזמן בלי יובל - זמן כואב. הזמן לא עושה את שלו... זה אנחנו שלומדים לשלוט בו ובצעצועיו, תעתועים של זמן וזיכרון. ימים כמו היום, שאנחנו מחברים בהם את הזמן שלנו לזמן של יובל, נותנים לנו תחושה של הווה אפשרי יותר. איננו בני אלמוות, את כולנו מלווה פחד עלום משכחה, וכשאנחנו אוהבים ומחבקים זה את זה, ושמים במרכז את מי שאיננו, וילדינו ונכדינו רואים ושומעים ולומדים - אנחנו חשים שצרבנו גם בהם משהו מהזמן והזיכרון שלנו. שבכך אנחנו עשינו את שלנו, וגם הזמן לא יוכל לנו. וגם לא יוכל לך, יובל.

פנינה מור:

בדיוק לפני 25 שנה, יום לאחר מסע ההלוויה של יובל, עלם חן צעיר, נצמדנו המומים ותועי דרך לרעיה ולחונך, לצ'וקה ולדני. הסתופפנו שם בבית בירושלים, רועדים, מגששים דרכנו במעלה השכול המאיים. היינו תמימים וחשבנו, אולי בחשאי, שהזמן, הידוע כמרפא כל, יקל במשהו. לרגעים תקף גם הפחד ההפוך, שמא הזמן יקהה את התחושות והזיכרונות.

היום, 25 שנים לאחר מכן, אנחנו יודעים שהשנים החולפות אינן משכיחות או מרפאות את תחושות הכאב, ההחמצה והגעגוע. כולנו נרפאנו מחרדת השכחה. בשנים אלה הכרנו מקרוב את הכאב והצער. רעיה וחונך אפשרו לנו לגעת בהם ואנחנו חיים יחד אתם את החיים שבלי, החיים עם הזיכרון והכאב שהוא כצל-תמיד.

אנחנו מכירים גם את החיים שנרקמו בחלל שנוצר. אלה בצד אלה - זיכרונות מתוקים, פצעי אוהבים וחיים מלאי תוכן ויצירה שמעניקים לכולנו השראה.

המון דברים כבר אמרנו במשך השנים, אבל זה מעולם לא גרע מהרצון שלנו לשוב ולגעת, לספר, להיזכר, ולומר לכם בני משפחת גוטפרינד ולעצמנו - יובל הצעיר, המטייל הנלהב, הסקרן ואוהב הארץ, לא אבד לנו. בחלוף הזמן מתברר בביטחון רב שלא יעלם לעולם. נוכחותו בינינו חיה וקיימת, צרורה אצלנו בצרור החיים. פעם כסיפור, פעם כזיכרון, פעם במפגש עם חבריו, או בניסיון להכיר אותו לאנשים שלא ידעוהו. הוא אתנו, חי בקרבנו ונישא כאן תמיד בלבבות, על מצע אהבה וגעגועים. אין כוח בעולם שייקח אותו מן המקום הזה.

כל מי שנמצא כאן הכיר את יובל הכרות אישית או רואה עצמו כחבר של רעיה, חנוך, צ'וקה ודני. שבנו היום לציין את השנים שחלפו, להיות ביחד ולהמשיך במעלה חייו ומותו של יובל.

הפעם ישתפו אותנו במחשבותיהם והרגשותיהם מספר חברים: ראשון יפתח יוסי כוהל שליווה את יובל כנער, כחניך וכמדריך בבית נחמיה, ובאותה מסירות בה טיפח את יובל, כך הוא מלווה את "טיולי יובל" כל השנים, אבא של הטיולים. אחריו - ליאורה, חברת נעורים של יובל, חברה של משפחת גוטפרינד ושלנו החברים של המשפחה. לבקשתו של חנוך נענתה עמיה ליבליך והיא תדבר על המשפחה הישראלית מול שכול ואבדן. דליה יאירי-דולב תשתף אותנו בדברי שירה מתוך ליבה, וחנוך - חנוך כתמיד. בין הדוברים תלווה אותנו בשירה נגה אשד, וכולנו מוזמנים להתלוות אליה

הדברים של יוסי כוהל ושל עמיה ליבליך שנאמרו במפגש הזה, מובאים בפרקי ההקדמה לספר.

ליאורה שאלתיאל-הרפז

ביקשו ממני להביט 25 שנים לאחר ולדבר כאן על משמעות מותו של יובל. מאז אותה בקשה אני מנסה לנסח לעצמי מה אני מרגישה. אני מאמינה שחלפו כבר 25 שנים.

אחת המחשבות שחלפו בראשי היא שיוכל מת כבר הרבה יותר שנים משהכרתי אותו. הכרנו כשהייתי בת 15. הוא מת זמן קצר לאחר יום הולדתי ה-18 ובכל זאת החברות הזו, ובמידה רבה המוות, היו עבורי חוויה חזקה שחרגה מגבולות הזמן. עבורי זו חוויה שמוכיחה שלא כל החוויות שקולות ולא כל הזמנים שווים באורכם.

החברות שלנו הייתה חברות תמימה וילדותית, שהתבססה על אהבה משותפת לטיולים. אהבנו מדורות ותה ופינות חמד נסתרות שגילינו. אהבנו פסגות שהגענו אליהן אחרי טיפוס מאומץ, מתכבדים בגמול נפלא של רוח מצננת ונוף נהדר. בחרנו בקפדנות את הפינות שבהן חנינו בלילה. חיפשנו מקומות בהם הקרקע שטוחה ונטולת אבנים והמקום מוגן מרוח. הדרישות האלה הובילו אותנו בדרך כלל לגבים יבשים, לאפיקי ערוצים. בעת סכנת שיטפונות טיפסנו לצלע הוואדי או להר. הארוחות התבשלו באיטיות על מדורות ונאכלו כשכבר גווענו ברעב ואין פלא שהן דמו תמיד למעדנים מופלאים. כל אלה הם זיכרונות נערות נהדרים, שמכילים חופש ושימחה ואהבה שלא נתנו לה ביטוי במילים או במעשים. ידענו רק ידיעה עמוקה שהאהבה קיימת ושהיא אינה זקוקה לביטוי נוסף, מעבר לשמחת הביחד והרצון לטייל יחד.

ואז בא המוות הזה, וכבר מתו אנשים שאהבתי קודם לכן, אם זו סבתא, או חברה לכיתה, או חבר משפחה, אבל זו הייתה הפעם היחידה בה חוויתי בעוצמה כל-כך איומה את האובדן של מישהו אהוב. הרגשתי שנפער בי חור ענק, בגודל של יובל ושהכאב לעולם לא יחלוף. הכול התגמד כשיוכל גסס ואז מת. חשבתי שלעולם לא אתרגז שוב מזוטות ולא אבכה יותר על דברים של מה בכך. אט אט החור הזה הלך והצטמצם והזוטות של היומיום חזרו לממדים הטבעיים שלהן ופתאום, יום אחד, כעסתי שוב על שטות של מה בכך. עם השנים הפך יובל ממחשבה שליוותה אותי בכל יום ובמשך כל היום, לדבר מה עמום יותר, שנמצא כל הזמן ברקע.

אני תוהה על כך. חלק גדול מהקשרים האחרים שהיו לי באותה תקופת נערות נפרמו. לא שמרתי על קשר עם כל האנשים שאי פעם אהבתי. מותו של יובל הותיר את האהבה הזו ואת הכאב חיים וטבועים עמוק בפנים. חשבתי לאחרונה על כך שאם יובל היה חי, היו לו כבר בטח ילדים משלו ואשה, שבוודאי הייתה נחמדה ועדינה כמוהו, ועיסוק חביב עליו, בתחום הארכיאולוגיה או הגיאולוגיה ואני אפילו לא יודעת אם היינו שומרים על קשר. כל אחד מאתנו היה פונה כנראה לדרכו. מוזר לחשוב על המוות הזה ואיך הוא מלווה את חיי ומשפיע עליהם כבר שנים כה רבות. המוות הזה, שכמו יש לו חיים משלו, יצר את המשפחה המורחבת שלי ובה נכללים חנוך ורעיה והחברים שלהם.

נוגה אשד

בגלל מותו של יובל אני מגיבה באופן מופרז בכל פעם שמודיעים על חייל שמת באימונים או במלחמה. אירועים כאלה מחיים בכל פעם מחדש את הכאב על מותו של יובל ועל הוודאות הבלתי נסבלת שחייה של עוד משפחה נקטעו ולעולם לא יחזרו להיות מה שהיו קודם לכן.

המוות של יובל גורם לי עדיין חרדות. כשיותם בני הסתובב חמוש מכף רגל ועד ראש בכלי נשק הגבתי בצורה לא רציונאלית. סירבתי בתקיפות בכל פעם שכיוון לעברי רובה או אקדח צעצוע וביקש שאשחק איתו בכלי הנשק שלו.

מאז שיש לי ילדים משלי המחשבה שאני עלולה לאבד אותם קשה מנשוא. בכל פעם שעולות במוחי מחשבות כאלה אני חוזרת וחושבת על חנוך ועל רעיה ותוהה איך הם הצליחו להמשיך ולחיות אחרי אירוע כה נורא.

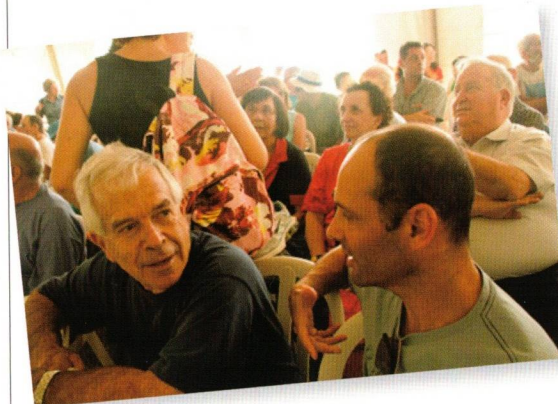
ויש את הגעגועים שלא חולפים, והם געגועים ליובל ולתקופה הנהדרת שחלקנו. השאלה הזו מוכיחה שוב עד כמה סובייקטיבית חוויית הזמן. מבחינות מסוימות 25 שנים הן נצח ומבחינות אחרות הן הרף עין. יש רגשות שעמידים כנגד הזמן ולא נשחקים, ויש חוויות שהמוות מקפא ומשמר כמו בתוך גולת זכוכית ולא נותן לגיל ולניסיון החיים לגרום לגוונים שלהן לדהות.

חנוך גוטפרינד:

25 שנים אנחנו נפגשים כדי לגעת ביחד בזכרו של יובל. כך מתקיים בו הפסוק: "נפשו צרורה בצרור החיים". חייו צרורים בזיכרון כולנו והם נוכחים בטיולים האלה. עוד מוקדם להרהר בשיר של יהודה עמיחי "מי יזכור את הזוכרים?" כל זמן שאנחנו מסוגלים לזכור - החיים האלה יתקיימו.

בכל שנה מחכים לנו בסוף ההליכה קפה, תה ומרק חם וטעים שהם פרי היוזמה, ההכנות והארגון של יוסי כוהל, בני משפחתו וכל מי שעוזרים לו במלאכה הזאת. הפעם הוספנו לאלה גם עוגיות. אתמול כשקניתי במאפיית אנג'ל כמות גדולה של עוגיות שאל אותי המוכר "יש לכם אירוע?", אמרתי "כן", והוא אמר "מזל טוב". זה היה טבעי עבורו, אבל לי נשמע הביטוי בלתי צפוי ומפתיע. חשבתי על כך בדרך הביתה ואז גם לי נראה נכון לברך את המפגש שלנו היום ב"מזל טוב".

איננו מתאבלים היום. אנחנו חוגגים, ובחגיגה מתאים לברך ב"מזל טוב". 25 שנים אנחנו ממלאים מסגרת שחורה בצבעים חיים. אנחנו עושים זאת כבר שנים רבות, עם אנשים כה רבים. לא יכולנו לעשות זאת בלי החברים שלנו וחבריו של יובל, ילדיהם ובני משפחותיהם. כולם שותפים בחוויה הזאת. בראש ובראשונה לא יכולנו לעשות זאת בלי המנהיגות והמחויבות של יוסי כוהל. אני מודה לו על כך בסימום של כל טיול ובליבי אני מודה לו גם בין הטיולים. אני מקווה שנוכל להמשיך ולהודות לו שנים רבות. להתראות בטיול בשנה הבאה.

ילדי ראס בורקה - איה אבן

יובל גוטפרוינד היה חבר ילדות שלי. ביום שישי 29 באוקטובר, לפני שלושים שנים, חזרתי הביתה מבית הספר וכשהגעתי אמא סיפרה לי שיוכל נפצע. הוא שירת בגולני וכדור תועה פגע בראשו במהלך אימונים. תאונה מחרידה שאי אפשר לדמיין ואי אפשר להבין. הוא אושפז מחוסר הכרה במשך שלושה ימים ואז נפטר.

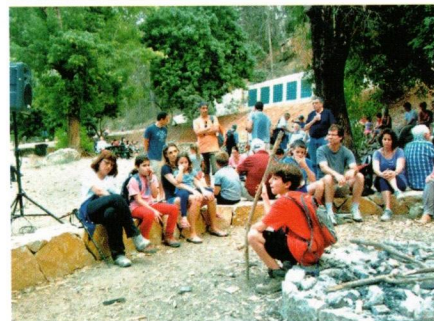
התמזל מזלי והייתי חלק מקבוצה מיוחדת במינה. קראנו לה "ילדי ראס בורקה". להורי יש קבוצת חברי ילדות קרובים מאוד ואיתם ועם ילדיהם ביליתי חלק ניכר מילדותי ומנעורי וגם קצת מבגרותי. פעמיים בשנה נסענו, לשבוע או יותר, לראס בורקה שבסיני או לחוף חלוקים שבכנרת. אותה כנרת ישנה, מלאה במים ועדיין לא מופרטת. נהגנו להיפגש גם בסופי שבוע ובמהלך חופשות. לפעמים בילינו ימים שלמים יחד, ולפעמים אכלנו ארוחת צהריים ארוכה בירושלים, ברמת השרון, בערד, בחיפה או בשואבה. בהזדמנויות אחרות טיילנו יחד ברחבי הארץ.

יובל היה ילד ראס בורקה. היה לו חלק גדול במרכיבים המושלמים של ילדותי. היינו חברים טובים ואהבתי אותו מאוד. איני זוכרת מתי הכרתי אותו בפעם הראשונה. מבחינתי הוא היה מאז ומתמיד חלק מחיי. בדיוק כמו הילדים האחרים בחבורה הזו.

לפעמים, בעיקר בתקופה הזו של השנה, יובל חוזר אלי באופן חד וברור ואיתו מבול של זכרונות מימים ארוכים ושמחים ביחד.

נדמה לי שכבר כשהיינו ילדים ידענו להעריך את המתנה הזו ששמה ראס בורקה והבנו את הערך של החבורה. בפרספקטיבה שיש לי היום אני משוכנעת, למעלה מכל ספק, שאין קבוצת ילדים בעולם שזכתה לחוויה כה מתמשכת, נפלאה וקסומה כמונו.

ראס בורקה בלי חשמל, בלי מקרר, בלי מים מינרליים, בלי מקלחות, בלי שירותים, עם אוהלים ללא "בדים נושמים", בלי דיודי, נייד, אייפד או אייפון. פשוט בלי טלפון - חכם או טיפס, מכל דור שהוא. עם ציידנית ליום א', ויום ב' ויום ג' וקופסאות שימורים של סלט פירות למנה אחרונה, שטבלנו בים כדי לצנן אותן. בלי שום מודעות לסרטן העור ולנזקי השמש. עם שקי שינה פשוטים - ובלי מזרונים. בלי הרבה עזרים טקטיים. היינו המאושרים בילדים. ימים שלמים של צלילות, שיטוטים אין סופיים לאורך החוף ובמים בחיפוש אחר אוצרות, משחקי שש-בש, קלפים, "הגשש החיזור" ברדיו שבאוטו, רביצות ארוכות במים, וכמובן הליכות מאושרות, בחבורה גדולה או בקבוצות קטנות, להר החול המיתולוגי. אני לא זוכרת שהיה לנו חם ונדמה לי שגם אם היה, אפילו במכוניות לא תמיד היה מזגן. אני זוכרת בעיקר שצחקנו המון.

היינו המון ילדים. בכל הגילים. במין תתי קבוצות, אבל עם גבולות לא ברורים. לא הלכנו לאותם בתי ספר, ולא היו לנו חברים משותפים מעבר לחבורה. הנסיעות האלו, אפילו בגיל צעיר, היו בריחה של כולנו אל גן העדן.

אני זוכרת את יובל בעיקר בבגד ים, ללא חולצה. הוא היה חכם וידען והיה לו חוש הומור יבש כמו רוחות המדבר, שלפעמים העיפו לנו את האוהלים ואת "צל השנה". חוש הומור יבש ומשובח.

מכל הדברים שלא היו לנו שם, הדבר היחיד שחסר לי הוא מצלמת וידאו. מה לא הייתי נותנת כדי לטעום שוב את הימים ההם, כפי שהיו אז. בהעדר וידאו מערבל הזכרונות בוחש את הימים לסצנה אחת ארוכה ושמחה, אבל יש יום אחד אותו אני זוכרת בבירור, כמעט כאילו היה אתמול.

ברבים מן הלילות ישנו, אנחנו הילדים, בחבורה על החול. שכבנו מסודרים בשתי שורות. דיברנו לפני השינה. אני זוכרת שיחות רבות שעסקו בכוכבים ובשאלה האם יש או אין חיים על כוכבים או גלקסיות אחרות. דיברנו על העובדה שאנחנו בטח, כל הכדור שלנו כולו, רק גרגר על אצבעו של ענק אחד בגלקסיה אחרת. לפעמים תהינו מה יש מעבר לרכס ההרים שמעבר לכביש. דיברנו על זה כמה פעמים ולילה אחד לפני השינה הוחלט שלמחרת בבוקר הולכים לבדוק. קבענו לקום מוקדם מאוד וללכת. הייתי בחטיבת הביניים אז. אולי בת 13. יובל, יליד יוני כמוני, גדול ממני בדיוק בשלוש שנים. כבר בן 16. יובל ואני היינו תמיד משכימי קום. הראשונים להתעורר. כשאני כותבת את הדברים האלו אני רואה בבירור את הפנים שלו צצות משק השינה, השיער סתור ומלא חול. נשען על החול עם מרפק יד אחת, מסתכל עלי ומחייך. שנינו ידענו שאם נחכה עד שהאחרים יקומו לעולם לא נגלה מה יש מאחורי ההרים. קמנו. נדמה לי שנכנסנו קצת למים, לקחנו תפוזים ומעט מים ויצאנו - רק שנינו - לעבור את ההר. כולם עוד ישנו.

מסתבר שמעבר להרים היו עוד הרים. אני לא זוכרת כמה שעות הלכנו. נדמה לי שהרבה. אני לא זוכרת שדאגתי. היה לי ברור שיובל יודע מה הוא עושה. נדמה לי שהייתה לו מפה, אבל אני ממש לא בטוחה. הוא הסביר לי על גיאולוגיה ומכיוון שבדיוק התחלתי ללמוד על זה בבית הספר הרגשתי שאני גם מבינה קצת ושאני שואלת שאלות חכמות. ליד יובל היה לי חשוב להראות חכמה. יובל לא היה דברן גדול, אבל באותו יום הוא סיפר לי הרבה דברים שידע. אולי טיפה הלכנו לאיבוד, אבל אולי לא. כשחזרנו כולם היו עסוקים בשגרת היום. ההורים שלי לא עשו עניין מזה שהלכתי להרים. מבחינתי זו הייתה ההרפתקה שלי עם יובל. ואיזה כיף שזה קרה.

היו לנו עוד שעות רבות ביחד כילדים - שבתות בהן שוטטנו בעיר העתיקה בירושלים, בחיפוש אחר הכנאפה המושלמת, או בחוף חלוקים בכנרת, או אצלנו ברמת השרון, או בערד על הדשא. המשותף לכל אותן שעות הוא שאף פעם לא רציתי שהן תגמרנה.

ואז יובל כבר היה חייל. הוא בא אלינו הביתה לעתים קרובות בתקופה בה נאלץ לשרת במשטרה הצבאית, אחרי שהורידו לו את הפרופיל. הוא אכל אתנו ארוחות ערב, מדוכא מהמקום בו הוא משרת אבל אופטימי, בטוח בעצמו ונחוש שהוא עוד יזכה לחזור לחטיבה. אני זוכרת בבירור שלא האמנתי לו שיצליח לחזור לגולני, אבל הוא הצליח.

עברו שלושים שנים מאז יובל נהרג בגולני. אנחנו, ילדי חבורת ראס בורקה, התפזרנו קצת. לא הצלחנו לשמור כקבוצה על קשר רצוף ואינטנסיבי כמו ההורים, אבל כל מפגש הוא מבחינתי נגיעה קטנה ומתוקה בחלקים המושלמים של הילדות שלנו. איזה מזל שיובל היה שם אתנו, במעט השנים שלו כאן. הוא חי כל כך מעט שנים, אבל אני יודעת, כי הייתי שם, שכילד ראס בורקה הייתה לו ילדות מופלאה. ואני מתגעגעת. אל הילדות הזו, ואליו.

צועדים בעקבותיו

טיולים ומחשבות לזכרו של יובל גוטפריינד

במשך 35 שנים צעדנו בעקבות יובל. בכל שנה בסתיו קיימנו טיול לזכרו. זו הייתה דרכנו להתמודד עם הכאב ולהנציח את הזכרון. יובל אהב את הארץ ואת שביליה. פיעמה בו תשוקה גדולה להכיר אותם. הטיולים המשותפים, בהם השתתפו בני משפחה וחברים רבים, אפשרו לנו לאחוז שוב ושוב בידו.

בשנה שעברה החלטנו שהטיול בסתיו 2017, הטיול ה-35 בסדרה הארוכה, יהיה האחרון. בד בבד עם ההחלטה על נעילת מסורת הטיולים, עלה הרעיון להוציא לאור ספר, שמסכם את המפעל כולו. הספר מקבץ את הזכרונות, את רגעי השמחה וההתרגשות שהעניקו לנו הטיולים.

תקווה אחת גדולה מפעמת בליבנו - שהילדים ובני הנוער שהשתתפו בטיולים ייעזרו בספר זה בעתיד כדי להכיר עוד שביל בהרי ירושלים ועוד מעיין שנובע בהר. הלוואי שבזכות הספר יכירו עוד אתר שהוא חלק מן ההיסטוריה הישראלית. כך נזכור את יובל.

משפחת גוטפריינד

I SBN 978-965-572-375-5

9 789655 723755